

TALOUSNEUVOSTO

24.10.2012

Kokousmuistio 9/2012

Aika 24.10.2012 klo 8.00–9.10

Paikka Valtioneuvoston juhlahuoneisto

Läsnä Heinonen Olli-Pekka (at), puheenjohtaja
Haglund Carl (osan aikaa)
Häkämies Jyri
Ihalainen Lauri (osan aikaa)
Järventaus Jussi
Liikanen Erkki
Lyly Lauri
Marttila Juha
Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka
Penttilä Risto E.J.
Pukkinen Mikko
Sailas Raimo (at)
Sinko Pekka (s)

1 Kokouksen avaus

Pääministerin ja osan ministerijäsenistä ollessa estyneenä hallituksen neuvottelun aiheuttaman viimehetken aikataulumuutoksen vuoksi valtiosihteeri Heinonen toimi poikkeuksellisesti kokouksen puheenjohtajana avaten kokouksen klo 8.00. Hän totesi asialistalla olevan hallituksen kasvun näkymiä koskeva 2030-tulevaisuusselonteko, josta alustaa elinkeinoministeri Jyri Häkämies. Esitykseen liittyvä tausta-aineisto oli toimitettu jäsenille etukäteen kokouskutsun mukana.

Ennen varsinaista kokousasiaa todettiin marraskuussa Tukholmassa järjestettävän kilpailukykyä ja työn tarjontaa käsittelevän kokouksen valmistelujen etenevän jäsenille lähetettyjen alustavan ohjelman ja matkustusta koskevien ohjeiden mukaisesti. Kokousta varten tilattu tausta-aineisto toimitetaan jäsenille ennen kokousta. Marraskuussa järjestetään lisäksi ICT:n tulevaisuuden mahdollisuuksia luotaava foorumi, joka on samalla myös normaalia laajemmalla kokoonpanolla toteutettava talousneuvoston kokous (ns. kansalaisfoorumi). Jäsenille on lähetetty kutsut tilaisuuteen.

2 Kasvun näkymiä koskeva 2030-tulevaisuusselonteko

Jyri Häkämies esitteli kasvun näkymiä koskevan hallituksen tulevaisuusselonteon prosessointia ja alustavaa sisältöä (liite 1). Häkämies muistutti tulevaisuusselonteon pyrkivän edeltäjiensä tapaan tuottamaan linjauksia erityisesti seuraavan hallituksen ohjelmaan. Selonteon valmistelussa syntyvää materiaalia pyritään kuitenkin hyödyntämään jo hallituksen puolivälin tarkastelussa. Samaan aikaan selonteon kanssa TEM:ssä on valmisteilla elinkeinopoliittinen linjaus, jossa tarkastellaan kasvun näkymiä yritystoiminnan näkökulmasta ja hieman lyhyemmällä aikahorisontilla. Selonteko on määrä antaa eduskunnalle syksyllä 2013.

Selonteon valmistelua johtaa Häkämiehen vetämä ministerityöryhmä. Alkuvuodesta käynnistyneessä hankkeessa on meneillään Sitran, Tekesin ja Suomen Akatemian kanssa yhteistyössä toteutettava ennakoituvaihe, jossa etsitään uusia näkökulmia kasvuun ja hyvinvointiin kuudessa teemakokonaisuudessa: 1) niukkuuden mahdollisuudet 2) uusi pohjoisen maantiede 3) yritysten uudistuminen 4) hallinto mahdollistajaksi 5) tulevaisuuden työelämä 6) kansalaisten hyvinvointi ja osallisuus. Teemoissa korostuu neljä horisontaalisina näkökulmaa: 1) joustavuus ja kriisinkestävyys 2) osaamiset ja kyvykkyydet 3) ICT mahdollistajana sekä 4) globaali näkökulma. Kullekin teemalle on nimetty valmistelusta vastaava asiantuntijaryhmä. Ministeriöiden ja järjestöjen näkemykset kerätään kuulemisten avulla. Prosessiin sisältyy myös laaja maakuntakierros sekä syntyneitä ideoita testaavia kokeiluja.

Yritysten uudistuminen -teeman keskeisiä sisältöjä on keskittyminen korkean lisäarvon toimintoihin sekä kuluttajavetoisuuden voimistuminen. Yksi konkreettinen esimerkki on älykkäät sähköverkot, joissa Suomi on maailman kärkimaita. Verkkojen avulla esimerkiksi sähköautoilu voi tulevaisuudessa muodostua merkittäväksi varavoiman lähteeksi hintatietoisten autoilijoiden optimoidessa kulutustaan kaksisuuntaisessa jakeluverkossa. Arktisen ulottuvuuden korostumien on Suomelle merkittävä taloudellinen mahdollisuus. Esim. jäänmurtajatoimitukset ovat konkreettinen tapa avata Suomellekin väylä Jäämeren kasvavaan potentiaaliin. Kouriintuntuvia käytännön avauksia tarvittaisiin tällä saralla lisää. Suomen puhdas ilma, luonto, vesi ja elintarvikeketju tarjoavat kansainvälisen liiketoiminnan mahdollisuuksia luonnonvarojen muuttuessa globaalisti yhä niukemmiksi. Tällä saralla yksi esimerkki merkittävästä tulevaisuuden potentiaalista voisi olla kyky erottaa harvinaiset maametallit jätetuhkasta.

3 Keskustelu

Alustuksien pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia näkökohtia ja kysymyksiä:

- Selonteon aihe ja esitetty materiaali lupaa hyvää jatkolle. Toivottavasti selonteko johtaa aikanaan myös käytännön toimiin, eikä jää "hyllyyn pölyttymään".
- Parhaimmillaan selonteko voisi olla osaamisvaltaisen Suomen strategian päivitys – millä eväin Suomi pärjää tulevaisuudessa?
- Selonteon avulla tulisi pyrkiä luomaan yhteinen maailmankuva ja visio samaan tapaan kuin taannoin Suomi-skenaariot siivittivät nousua 90-luvun lamasta.
- Olisi tärkeää lähteä siitä, että jatkossakin markkinat luovat ja tekevät tuotantoa koskevat päätökset. Julkinen valta määrittelee vain perusedellytykset markkinoiden toiminnalle eikä lähde esimerkiksi valikoimaan, mitkä toimialat tai talouden osa-alueet ovat tulevaisuudessa elinvoimaisimpia.
- Ennakointiryhmien teemat ja vetäjät on hyvin valittu. Mukana on myös sopivasti tuoreita kasvoja. On tärkeää saada nuorta väkeä mukaan selonteon valmisteluun.
- Selonteon valmistelun yhteydessä kehitetään myös pysyvämpää ennakointimekanismia, jota voidaan hyödyntää myöhemminkin vastaavissa hankkeissa.
- Olisiko selonteon yhteydessä paikallaan tehdä yhteenveto aihepiiristä jo aiemmin julkaistuista ansiokkaista raporteista, kuten Jorma Elorannan ja Kari Stadighin ehdotuksista.
- On tärkeää, että selonteko perustuu ajantasaiseen ja totuudenmukaiseen taustatietoon. On esimerkiksi hieman liioiteltua olettaa, että Suomi olisi saavuttanut tuottavuuden eturintaman kaikilla aloilla.

- Ottaen huomioon tavanomaisen epäonnistumistodennäköisyyden, ehdotettu kokeilujen määrä (70) vaikuttaa melko pieneltä ja voisi hyvin olla moninkertainen.
- Yksi tavoitevisio voisi olla "Euroopan paras työelämä tuotavuuden lähteenä" samoin kuin "maailman paras yritys ympäristö". Monien kosketuspintojensa ansiosta taloussuhteet Venäjään voisivat ansaita kokonaan oman tarkastelunsa.
- Pohjoisen ulottuvuuden osalta olisi hyvä ottaa järkevästi linjatun junaradan rakentaminen esille konkreettisesti useampia alueen elinkeinoja palvelevana hankkeena. Myös suorat turistilennot esim. Kiinaan olisivat potentiaalinen kehityskohde.
- Biomassa, puhdas luonto ja vesi ovat Suomen tulevaisuuden valtteja. Jopa vesiputken rakentaminen esim. Pietariin voisi olla muutakin kuin utopiaa.
- Ympäristöön liittyvä regulaation tiukentuminen esim. rikkidirektiivin muodossa voidaan joissakin tapauksissa nähdä myös kotimaista tuotantoa tukevana elementtinä. Hallituksen toimet, joilla se pyrkii pikemminkin rajaamaan mm. kotimaisten energialähteiden kirjoa, ovat tämän kanssa huonosti linjassa.
- Hallinto mahdollistajaksi on hyvä teema, joskin siinä Suomi on jo monessa suhteessa edennyt varsin hyvin. Kehitysvaraa on kuitenkin vielä runsaasti sääntelyn luovuuden vahvistamisessa.
- Uusia mahdollisuuksia syntyy yleensä eri sektoreiden rajapintoihin, jolloin edelläkävijät hyötyvät. Suuri haaste tässäkin on täytäntöönpano – miten päästään ensimmäiseksi liikkeelle.
- Koulutuksen osalta korostuu laatutason nostamisen ensisijaisuus.
- Nettomaahanmuutto on noussut selvästi korkeammaksi kuin vielä joitakin vuosia sitten arvioitiin. Tähän liittyy huomattava työvoimapotentiaali, mutta myös mahdollinen ongelma, mikäli kotouttaminen ei onnistu paremmin kuin tähän saakka. Avainasemassa ovat kielitaito, koulutus ja työ. Hallitus valmistelee maahanmuuttopoliittista ohjelmaa.

5 Kokouksen päättäminen

Talousneuvoston lokakuun kokous pidetään poikkeuksellisesti maanantaina 12.11.2012 Tukholmassa alkaen klo 8.00 ja jäsenille erikseen lähettävän ohjelman mukaisesti. Aiheena on "Kilpailukyky ja työn tarjonta – mitä voimme oppia Ruotsin kokemuksista?". Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 9.10.

Pekka Sinko
pääsihteeri